

Grootste auditorium

De Pieterskerk wordt wel gezien als het Auditorium Maximum.
Jubilea van de universiteit worden al jaren hier gevierd

→ REGIO 8-9

FOTO TACO VAN DER EB

Bron: Leidsch Dagblad, 10 februari 2025

De Pieterskerk: eregalerij van Universiteit Leiden

De Pieterskerk wordt wel gezien als het Auditorium Maximum. Het Groot Auditorium bevindt zich in het Academieggebouw aan het Rapenburg, maar de nabijgelegen kerk is het Grootst Auditorium. Jubilea van de universiteit worden al jaren hier gevierd.

Ruud Kok

Leiden ■ Jaarlijks lopen hoogleraren in processie vanaf het Academieggebouw naar de kerk om de verjaardag - of Dies Natalis - van de universiteit te vieren, afgevoerd vrijdag voor de 450ste keer.

Ook de inwijding van de universiteit had plaats in de Pieterskerk. Voorafgaand aan de feestelijke openingsochtend werd hier op 8 februari 1575 om 7 uur 's ochtends een inwijdingsdienst gehouden. Hiermee werd de verbintenis benadrukt tussen universiteit en stad. „De Pieterskerk is een symbolische vertegenwoordiging van de band met de stad, tot op de dag van vandaag”, zegt Ward Hoskens, conservator van de Pieterskerk.

Mausoleum Academicum wordt de kerk ook wel genoemd, de graf-tombe van de academie, vanwege de vele wetenschappers die hier een laatste rustplaats vonden. Ook andere universitaire functionarissen hebben hier hun graf.

Hoskens staat na een paar stappen in de kerk al stil naast de grafzerk van Pieter van Hove, overleden in 1719. Hij was pedel, de functionaris die op de grond stampend met zijn staf aankondigt dat de tijd voor de verdediging van een proefschrift is verstreken. Bizar toeval is dat de pedelstaf tijdens de Tweede Wereldoorlog amper tien meter verderop werd verborgen, in het graf van de zeventiende-eeuwse theoloog Johannes Coccejus.

Boerhaave

„Hier hebben we gelijk een hele grote, bekende naam”, zegt Hoskens, afstappend op een met een ijzeren hekje omgeven grafmonument, het enige vrijstaande gedenkteken in de kerk. Het herdenkt de bij leven al internationaal vernaemde arts en botanicus Herman Boerhaave, overleden in 1738. De met een levenslam bekroonde marmeren urn is rondom versierd met kopjes die de levensloop van de mens voorstellen.

Het monument werd bijna een kwart eeuw na zijn overlijden opgericht op initiatief van zijn dochter, die vreesde dat haar vader zou worden vergeten. Hoskens: „Dat was ook wel een beetje een punt, want zijn grafzerk is al lang geleden verdwenen.” Hij wijst op de met straatstenen gevulde plek waar de zerk moet hebben gelegen: een idee van de restauratiearchitect om aan te geven dat er iets ontbreekt.

Een rondgang langs de academische gedenktekens in de Pieters-

Grafmonument voor de jurist Joan Melchior Kemper.

kerk is een rondgang langs de geschiedenis van de universiteit. Aan de westwand in de noordbeuk herinnert een van de oudste gedenktekens aan de in 1579 overleden Adriaen de Saintenoys. Hij vluchtte vanuit de zuidelijke Nederlanden naar Leiden om er te gaan studeren aan de nieuwe universiteit.

Hoskens aarzelt even om hem „student” te noemen, aangezien op het epitaf staat dat hij op vijftigjarige leeftijd overleed. Zijn epitaf - of grafscript - was de eerste in een nog vrijwel lege, kale protestantse kerk, niet lang nadat alle katholieke objecten tijdens de Beeldenstorm uit het godshuis waren gesloopt.

In het midden van dezelfde wand, onder het orgel, hangen gedenktekens voor „een paar van de eerste grote namen die met gunstige voorzeden naar Leiden werden gelokt”, zoals Hoskens de geleerden Clavius en Scaliger introduceert.

Hortus

Secretaris Jan van Hout en curator Jan van der Does haalden bekende wetenschappers naar Leiden „om de universiteit een naam te geven in Europa en als nieuwe instelling bekend te maken.” De botanicus Carolus Clavius (1525-1609) was degene die de tulp vanuit het huidige Turkije naar Nederland bracht en was belangrijk voor de opbouw

De Pieterskerk.

FOTO TACO VAN DER EE

“ Dit is het begin van de universiteit

Ward Hoskens
Conservator

Detail van grafmonument voor Herman Boerhaave, met vier van zes hoofden.

FOTOS JAN VAN GALEN, COLLECTIE KECE

op de geelkoperen plaat voor Clavius en het stenen gedenkteken voor Scaliger. Een gedenksteen tussen de twee epitafen vermeldt dat ze oorspronkelijk bij de graven van beide geleerden in de Vrouwenkerk hingen, tot die in 1819 werd gesloopt.

Petrus Camper

De westwand van de Pieterskerk werd gezien als een eregalerij. Hier staat Hoskens in de zuidbeuk stil bij een marmeren monument in een nis. Petrus Camper (1722-1789) was net als Boerhaave geneeskundige.

„Een stuk minder bekend, maar misschien nog wel breder qua belangstelling dan Boerhaave”,

Epitafen van Carolus Clavius en Josephus Justus Scaliger aan de westwand van de Pieterskerk.

mocht voortbestaan.” Brugmans was gespecialiseerd in militaire geneeskunde en organiseerde de medische zorg op het slagveld van Waterloo, waar Napoleon in 1815 werd verslagen. Datzelfde jaar werd in de Pieterskerk een viering gehouden voor „de herstelde universiteit.”

Frans inmenging

Bij die viering sprak de vooraanstaande jurist Kemper, die zich altijd had uitgesproken tegen Frans inmenging. Hij kreeg in de noordelijke kooromgang een monument met een zeer sober ontwerp, gebaseerd op een cippe, een grafmonument uit de Carthaagse oudheid. Ook het opschrift is mini-

maal, naast zijn naam slechts twee woorden: GRATI DISCIPULLI van zijn dankbare leerlingen. Kemper is in 1824 een van de laatsten die in de Pieterskerk werd begraven, voordat daar een jaar later mee zou worden gestopt.

De stoffelijke resten van de wetenschappers zijn dan al jaren verdwenen, maar de academische gedenktekens maken de Pieterskerk „een fysieke manifestatie van de wetenschappelijke prestaties van de universiteit en de bredere impact van Leiden op de Europese intellectuele wereld”, zoals historicus Koen Scholten het verwoordt in de meest recente uitgave van de Pieter, het jaarlijkse magazine over de Pieterskerk.

Universiteit

In 2025 bestaat de Universiteit Leiden 450 jaar. Wat is het stempel dat de universiteit in viereneuhalf eeuw op de stad heeft gedrukt? Wat zijn de plekken waar zich bijzondere gebeurtenissen hebben afgespeeld uit de universiteitsgeschiedenis? Leidsch Dagblad gaat op zoek naar die plekken. Suggesties zijn welkom via: redactie@leidschdagblad.nl